

حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای اثرهای
ریاست محترم قوه قضائیه

باسلام و احترام

ضمن آرزوی سلامتی و توفیقات روزافزون، همان‌گونه که مستحضرید، هیات عمومی دیوان عالی کشور در تاریخ ۱۴۰۴/۰۶/۲۵، رأی وحدت رویه ای در خصوص خسارت بیمه حوادث راننده صادر و طی آن با تأیید رأی صادره از شعبه سوم دیوان عالی کشور، شرکت‌های بیمه را مکلف به پرداخت دیه یوم الادا در بیمه حوادث راننده مقصر حادثه نموده است که بدینوسیله به علت وجود چالش‌ها و تعارضات جدی قانونی در این زمینه، مواردی را به شرح ذیل به سمع و نظر آن مقام عالی می‌رساند:

(الف) قطع نظر از اینکه (أی) مذکور برخلاف قوانین و اصول زیر صادر شده است:

- ۱- نص صریح قانون بیمه اجباری خسارات واردشده به شخص ثالث مصوب سال ۱۳۹۵ که خسارت یوم الادا را مختص شخص ثالث می‌داند؛
- ۲- ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی ماده ۳ قانون که وضع آن در صلاحیت هیات وزیران است؛
- ۳- موازین شرع مبین اسلام از آن حیث که خسارت وارد به خود جنایت محسوب نمی‌شود و مشمول قواعد دیات نیست؛
- ۴- موازین بیمه حوادث که قراردادی است؛
- ۵- عدم توجه به اصل آزادی قراردادی و حاکمیت اراده طرفین؛
- ۶- حق بیمه‌گذاران بر بهره‌مندی از مبلغ سرمایه بیمه‌نامه حوادث که می‌تواند بیشتر از نرخ دیه یوم الادا باشد؛
- ۷- اصل عدالت معاوضی در قراردادها؛
- ۸- تحمیل مجدد تکلیف اخذ الحاقیه به میلیون‌ها بیمه‌گذار که با قانون ۱۳۹۵ کاملاً مرتفع شده بود؛

۹- سیاست‌های حاکم در خصوص رعایت حال مردم که متأسفانه برخلاف آن رأی صادره موجب افزایش ضریب خسارت این رشته و درنهایت افزایش حق بیمه آن خواهد شد؛

استحضار دارند که قانون‌گذار با تصویب ماده ۳ قانون بیمه اجباری خسارات واردشده به شخص ثالث، جای ابهام باقی نگذاشته و ماهیت بیمه راننده مسبب حادثه را از نوع بیمه حوادث اعلام نموده است - که دارای ماهیت و مقررات متفاوت از بیمه شخص ثالث می‌باشد - توضیح آنکه در بیمه حوادث، مبلغ قابل پرداخت به ذینفع، سرمایه معینی است که در بیمه‌نامه مشخص گردیده و در صورت وقوع حادثه مورد بیمه، حداکثر همان مبلغ به ذینفع پرداخت می‌گردد، چون مسئولیت در مقابل شخص ثالث منتفی بوده و آنچه راننده مسبب حادثه از بیمه‌گر مطالبه می‌نماید، از نظر قانون‌گذار در این بخش خسارت بدنی معادل دیه و ارش (به تصریح ماده ۳ قانون بیمه اجباری شخص ثالث) است و این مقرر قانون‌گذار در ماهیت دیه نیست که مشمول احکام دیات مقرر در قانون مجازات اسلامی گردد. به همین دلیل حسب ماده مذکور صرف‌نظر از اینکه حادثه در ماه حرام یا غیر حرام واقع شده باشد، فقط معادل دیه در ماه غیر حرام تعیین گردیده است. در حقیقت دیه همان‌طور که در ماده ۴۴۸ قانون مجازات اسلامی تعریف شده مال معینی است که در شرع به سبب جنایت عمد یا غیر عمد مقرر شده و بدیهی است هیچ‌کس نمی‌تواند خود موجب جنایت بر خود شود و از خود مطالبه دیه نماید یا در مقابل خود مسئولیت داشته باشد. لذا طرح شکایت کیفری هم منتفی است و موضوع خسارت قابل مطالبه از بیمه‌گر صرفاً جنبه حقوقی داشته و بر همین اساس خسارت قابل پرداخت به راننده مسبب حادثه، تعهد قراردادی بیمه‌گر در مقابل ذینفع است و احکام مقرر در قانون مجازات اسلامی در مورد لزوم پرداخت دیه به قیمت یوم الادا به هیچ‌وجه قابل تسری به خسارت قابل پرداخت به راننده مسبب حادثه نمی‌باشد؛ چه آنکه همان‌گونه که ماده ۱۳ قانون بیمه اجباری خسارات واردشده به شخص ثالث مصوب ۱۳۹۵ نیز صرفاً در مورد شخص ثالث، خسارت بدنی به قیمت یوم الادا را تصریح می‌نماید. لذا قانون‌گذار با وجود آنکه در مقام بیان بوده است، به هیچ‌وجه در مورد شخص ثالث و مسبب حادثه مقررات یکسانی پیش‌بینی ننموده و با توجه به اصل برائت و اینکه ایجاد حق به نفع دیگری بر عهده بیمه‌گر، مستلزم وجود نص قانونی است و نظر به بند (ت) ماده ۱ قانون مذکور که در تعریف شخص ثالث، راننده مسبب حادثه را مستثنی نموده است، از این رو تصدیق می‌فرمایند که پیش‌بینی تعهداتی برای بیمه‌گر به میزان دیات به قیمت یوم الادا به راننده مسبب حادثه خلاف قانون و قرارداد فی‌مابین بیمه‌گر و بیمه‌گذار است، به خصوص آنکه بیمه‌گر چون به موجب قانون و قرارداد تعهدات کمتری دارد تبعاً حق بیمه‌ی کمتری از این بابت دریافت نموده است. ضمن اینکه ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی ماده ۳

قانون مذکور که مقرر می‌نماید «میزان تعهد بیمه‌گر در هر حادثه برای جبران خسارت فوت، معادل مبلغ مندرج در بیمه‌نامه و برای جبران خسارت جرح و یا صدمه بدنی، برابر با حاصل ضرب درصد دیه یا ارش تعیین‌شده در مبلغ مندرج در بیمه‌نامه است. هزینه معالجه بیمه‌شده نیز بر اساس تعرفه‌های مصوب هیأت وزیران و با رعایت ماده (۳۵) قانون تحت پوشش بیمه می‌باشد. در هر حال مجموع خسارت بدنی قابل پرداخت به راننده مسبب حادثه در هر حادثه از مبلغ بیمه مندرج در بیمه‌نامه بیشتر نخواهد بود»، به استدلالات فوق صحه نهاده است و با وجود تقاضای ابطال ماده ۴ آئین‌نامه اجرایی ماده ۳ قانون مذکور، دیوان عدالت اداری با صدور رأی هیأت عمومی به شماره دادنامه ۱۴۰۰۹۹۷۰۹۶۰۱۰۰۶۳ مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۱۹ تقاضای مذکور را به‌درستی مردود اعلام نموده است.

ب) همانگونه که استحضار دارند حسب ماده (۹۳) اصلاحی قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، ناظر به اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی، آرای هیأت‌های تخصصی و هیأت عمومی در ابطال و عدم ابطال مصوبات موضوع بند (۱) ماده (۱۲) این قانون، در رسیدگی و تصمیم‌گیری مراجع قضایی و اداری، معتبر و ملاک عمل است. علیهذا با توجه به مراتب فوق این نهاد وظیفه خود می‌داند که از آن مقام محترم به‌عنوان ریاست و نظارت عالی کشور بارأی هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در همان موضوع را به‌رغم صراحت ماده ۹۳ اصلاحی قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، خدمت حضرتعالی تقدیم نماید.

حال با توجه به اینکه؛

۱- طبق ماده ۴ آئین‌نامه اجرایی ماده ۳ قانون بیمه اجباری (موضوع تصویب‌نامه شماره ۵۱۰۵۱/ت/۵۳۸۰۵-هـ مورخ ۱۳۹۶/۰۱/۰۱) میزان تعهد بیمه‌گر در هر حادثه برای جبران خسارت فوت، معادل مبلغ مندرج در بیمه‌نامه و برای جبران خسارت جرح و یا صدمه بدنی، برابر با حاصل ضرب درصد دیه یا ارش تعیین‌شده در مبلغ مندرج در بیمه‌نامه است که حداقل به میزان دیه مرد مسلمان در ماه غیر حرام خواهد بود. هزینه معالجه بیمه‌شده نیز بر اساس تعرفه‌های مصوب هیأت‌وزیران و با رعایت ماده (۳۵) قانون تحت پوشش بیمه می‌باشد. در هر حال مجموع خسارت بدنی قابل پرداخت به راننده مسبب حادثه در هر حادثه از مبلغ بیمه مندرج در بیمه‌نامه بیشتر نخواهد بود.

سندیکای بیمه‌گران ایران
IRAN INSURERS SYNDICATE

دیرکل

تاریخ: ۱۴۰۴/۰۷/۰۹

شماره: ۱۴۰۴-۲۴۹۱

پیوست: ۵/۱

۲- این ماده با همان دلایلی که مبنای صدور رأی وحدت رویه دیوان عالی کشور است، مورد درخواست ابطال در دیوان عدالت اداری قرار گرفت که هیات تخصصی دیوان طی دادنامه شماره ۱۴۰۰۹۹۷۰۹۶۰۱۰۰۶۳ مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۱۹ با دو استدلال زیر رأی به رد شکایت صادر کرد:

اولاً، با توجه به فراز پایانی ماده ۳، تصویب آیین‌نامه خارج از صلاحیت هیات وزیران نبوده است.

ثانیاً، قانون بیمه اجباری صرفاً الزام به اخذ حداقل بیمه حوادث به میزان دیه ماه غیر حرام را در بردارد و در رابطه با سقف تعهدات بیمه‌گر حکمی ندارد، لذا ماده ۴ آیین‌نامه مورد شکایت که مقرر داشته؛ میزان تعهد بیمه‌گر در هر حادثه برای جبران خسارت فوت، معادل مبلغ مندرج در بیمه‌نامه و برای جبران خسارت جرح و یا صدمه بدنی، برابر با حاصل ضرب درصد دیه یا ارزش تعیین‌شده در مبلغ مندرج در بیمه‌نامه است که حداقل به میزان دیه مرد مسلمان در ماه غیر حرام خواهد بود، مغایرتی با قانون ندارد.

۳- هیات محترم عمومی دیوان عالی کشور برخلاف نص صریح ماده ۹۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، رأی هیات تخصصی دیوان عدالت اداری و در غایت امر، ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی ماده ۳ قانون بیمه اجباری را نادیده گرفته است و نتیجه آن وجود دو رأی معارض از دو مرجع عالی قضایی است.

در خاتمه ضمن قدردانی از امعان نظر حضرت‌عالی، مستدعی است با عنایت به مراتب فوق و به‌منظور صیانت از قانون و حقوق بیمه‌گذاران، بیمه‌شدگان و ذی‌نفعان شرکت‌های بیمه، دستور عاجل برای رسیدگی مجدد و اصلاح تصمیم متخذ هیئت عمومی دیوان عالی کشور صادر فرمایند.

قبلاً از بذل عنایت آن مقام محترم کمال تشکر و قدردانی را دارد.

محسن پورکیانی
رئیس هیات مدیران

رونوشت:

- مدیران محترم عامل مؤسسات بیمه عضو سندیکای بیمه‌گران ایران، جهت استحضار.